

էջ 170: — Ամիս բառին սկիզբը գրուած ա յաւելուածը ըստ իս մէջ թէ ձայնարանական, այլ ամբ բառին նմանութեամբ է: — Մըջին կը հօղով սեռ: մըջնան, իսկ մըջման կը ծագի մըջման ձեւէն:

Էջ 81 — Ըստ գեղեցիկ է անգիր ը-երու գոյութեան ապացոյցը հին հայերէնի մէջ, յատկապէս բառակցքի ստ: սպ- եւն խումբերուն ըստ: ըսպ- արժեքը. այս գիւտաւոր մեկնութիւնները սեպհական են հեղինակին. եւ կը թելեն ոմանց այն թիւր կարծիքը թէ այս խումբերը հնապէս կ'արժէին ս- եւ ոչ ձե-ին. այս տեսութիւնն էր հետեւի նաեւ թէ «կը ստիպէ, կը զբօսու», գրութիւններն ալ ուղիղ չեն եւ պէտք էր գրել «կ'ստիպէ, կ'զբօսու», այսինքն «կ'ըստնու», կ'ըզբօսնու»: — Արինակ բաղաձայններու յապաւումն այն աստիճան ակործելի է հայերէնին, որ մինչեւ իսկ տեղ տեղ ստուգաբանօրէն սխալ յապաւումներ տեղի ունեցած են. ինչպէս ուղական, Գաղիա գրութիւնները՝ փոխանակ ուղղական, Գաղիա:

Էջ 82 — Ի տառն է վերածուիլ յաւորդական ու ձայնաւորին պատճառաւ անշուշտ պէտք է համարիլ մասնական օրէնք եւ ոչ ընդհանուր. որովհետեւ սիրուն, գիտուն, կիզում, տրիտուր, քրէիքուր են այսպիսի ձեւեր կան հին հայերէնի մէջ:

Էջ 84 — Ենթադրեալ «ծուռն ձեւը իրապէս կայ գաւառական ժողովուրդու կրկնականի մէջ, որ գործածական է Ալբանացիներու գաւառաբարբառին մէջ:

Էջ 85 — Բացի ը քար բառէն կան նաեւ ուրիշ խումբ մը բաղաձայն բառեր, որոնք թէեւ եզ. ուղ. հօղովն մէջ ն չունին, բայց յետոյ ն կրնան առնուլ. քնչպ. աղուխունք, եպիսկոպոսունք, երագունք, երիցունք, կոչունք, միրանունք, ճրագունք, մահունք, մկանունք, մասնունք, որմունք, պառասունք, պատերազմունք, սարկաւազունք, ցցունք (ցիցք), որոնց մէկ մասը կազմուած է անշուշտ նմանութեամբ. ինչպ. մկան եւ մանն, — եպիսկոպոս, երէց եւ սարկաւազ:

Էջ 60—61 — Սոյն բառին բացառականը «ի նմին», արդէն գործածական է հին հայերէնի մէջ, թէեւ Հայկ. բառարան ունի միայն յետին շրջանի օրինակ մը. («ի»)նմին իսկ ի ջուգէս հաւանեցուցից. փիլ. Յովն.:

Էջ 73 — «ի միջն» հօղովն ձեւը տարօրինակ չէ եւ կը ներկայացնէ ներգոյականը. իսկ «ի մէջ» նախգրիւ հայցականի ձեւն է:

Յայտնի է որ մեր լեզուին մէջ -ոյ հօղովն հետեւող բառերէն ոմանք ներգոյականի մէջ կ'առնուն ի վերջաւորութիւնը չշփոթուելու համար բացառականին հետ. օր. գիշեր, տրակ. գիշերոյ, բայց ներգ. ի գիշերի. Նոյսպէս են նաեւ աթոռ, անկողին, բերան, գիր, գուր, երագ, թուղթ, ծոց, մարմին, պատիժ, պատիւ, տիղմ եւ փոր, որոնց կը պատկանի եւ մէջ:

Էջ 104 — Թուական ածականները գոյականնէ վերջը գրուելով անպատճառ կը հօղովն. օր. աւուրց հնգից, արամբը վնցիւք են. բայց ոչ թէ աւուր հինգ են:

Վերջացնելով մեր այն համառօտ մատենախօսականը՝ աւելորդ չենք համարիր անգամ մին ալ շեշտել աշխատութեան կատարեալ արժանաւորութիւնը եւ յանձնարարել զայն մեր բոլոր այն հայրենակիցներուն՝ որոնք հայերէն լեզուի քննութեամբ կ'ուզեն զբաղել լրջօրէն:

Շուշի, 1903 յունիս 6.

Հ. Յ. ԱՅՈՒԲՆՅԱՆ

Գ Ո Տ Մ Ս Ա Կ Ա Ն

ԵԳԻՍՏՐԱԲՈՒԳՈՒՍԱՅ ԼՅՏԻՆԵՐԻՍ ԺՈՂՈՎԳԵՂԵՏՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԳՈՒԹԻՒՆՔ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ ՉԵՌՔԸ Կ'ԱՆՏԵՐ. — ԸՍՏՈՒՑ՝ ՊՈՅՏՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ ԽՐԵՈՒՆԵՆԵՐՆ ԻՒ ՊՈՏՏՎԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ:

(Ըրբ-սոխ-ի-թիւն):

Մինչեւ հիմակ՝ Եղիսարեթուպոլսոյ երդուեալ հասարակութեան՝ պաշտպանութեան իրաւանց ու պարտականութեանը վրայ ըսածնիս ամփոփելով՝ քաղաքային վարչութեան եւ եկեղեցական առաջնորդութեան մէջ գրուած յաջորդ կանոնադրութիւնները կը գտնենք:

“1. Եղիսարեթուպոլսոյ ազատ թագաւորական քաղքին երդուեալ հասարակութիւն, իրրեւ իրաւանց ընկերութիւն, պաշտպանութեան իրաւունք կը բանեցընէ Եղիսարեթուպոլսոյ հայ եւ լատինածէս եկեղեցւոյն վրայ:

2. Եղիսարեթուպոլսոյ ազատ թագաւորական քաղքին հայածէս ու լատինածէս ուղղափառ հաւատացեալները իրաւունք ունին՝ իրենց քահանայ ընտրելու կամ ընտրութիւն ընելու (candider):

3. Երբեքեալ հասարակութիւնը հոգ կը տանի ան ժողովրդապետին եւ օշոնական քա-

Հանային վճարքին եւ ապրուստին, որոնց ձեռնարկուելու տիրուցան (titulus mensae) շնորհած ու զոր իրեն ընտրած է:

4. Ըստ կանոնի ձայնից մեծամասնութեամբ ընտրուած թէ՛ հայ ու թէ՛ լատինածէս քահանայից մէջէն երեք հոգի, ինչպէս որ հարկաւորութիւնը կը բերէ, Գրանսիրուանից լատին եպիսկոպոսին առջեւ կը դրուի որոշման կամ հաստատութեան համար:

5. Պաշտպանութեան երեսփոխանն, ըստ սովորութեան, Եղիսաբեթուպոլսոյ հասարակութեան ամենէն ծերագոյն պաշտօնատէրն է:

6. Պաշտպանութեան երեսփոխանը՝ հայ եւ լատին եկեղեցական գործառնութեանց համար, ուրոյի տրոց պարտականութիւնն ազատ է:

7. Տիրացունքուն եւ ժամկէտն ընտրութիւնն — եկեղեցական վարչութիւնը — ընդունելու համար, պաշտպանին, իսկ հաստատուելու համար՝ լատին եպիսկոպոսին առջեւ կը դնէ:

8. Պաշտպանին պարտականութիւններն են, հայ եւ լատին եկեղեցւոյն ժողովրդագետին եւ օգնական քահանային վճարմանըն վրայ հսկել՝ ըստ ժամանակին եւ ըստ պարագայից — հայ եկեղեցւոյն՝ 6000 ֆիորին հաստատուն պարտքին շահերը կէս տարիէ կէս տարի նախապէս վճարել — մայր եկեղեցւոյն եւ հայ ժողովրդագետական շէնքին, ինչպէս նաեւ լատին եկեղեցւոյն ժամին, քահանային եւ տիրացունքուն բնակարաններուն վրայ հոգ տանել:

9. Պաշտպանը պարտական է, հայածէս տիրացունքուն 252 ֆիորին եւ վեց թիղ (6 ու կէս ձողաչափ) վառելու փայտ. եւ ժամկէտն 63 ֆիորին թողալ. — իսկ լատինածէս տիրացունքուն 100 ֆիորին եւ 4 ձողաչափ վառելու փայտ տալու:

10. Եղիսաբեթուպոլսոյ երգուեալ հասարակութիւնը, հայ եւ լատինածէս եկեղեցիներուն վերը յիշուած եկամուտներուն եւ առնոց վերաբերեալ շէնքերուն նորոգութիւնը հոգալու է իր յատուկ ստացուածքովը — եւ պաշտպանութեան կանոնադրութեանց իմաստին համեմատ անոնցմէ երբեք չէ կրնար հրաժարիլ:

11. Եղիսաբեթուպոլսոյ երգուեալ հասարակութեան պարտականութիւնն է, յիշեալ երկու եկեղեցւոյն շէնքերուն նորոգութիւնը — երբ որ քահանայէն աւայս կը խնդրուի — տարւոյ մը միջոցին մէջ՝ իսկ հարկաւորութիւն եղած ատեն, անմիջապէս գործադրելու:

12. Եղիսաբեթուպոլսոյ երգուեալ հասարակութիւնը, հայ եկեղեցւոյ վերաբեալ մշտնջենաւոր պատարագներուն եւ ուրիշ հիմնարկութիւններուն վրայք ամէն տարի հաշիւներու բովանդակութիւն մը կը ներկայացրնէ եկեղեցական վարչութեան:

13. Եղիսաբեթուպոլսոյ հայ ուղղափառ ժողովրդագետը պարտական է ամէն տարի այս քաղքին բարերարացը Աղէքս. Ռափայէլեանին եւ Սիմոն Գապտէպովեանին համար մէյ մէջ հոգեհանգստեան պատարագ մատուցանելու — իսկ քաղաքային հասարակութիւնը՝ պարտական է, ննջեցելոց քաւարանին համար տասուերկու քական ֆունտ մեղրամով տալու:

14. Ուղղափառ գերեզմանոցին — ցորձափ ատեն նոր թաղարանի մը հարկաւորութիւնը չի տեսնուիր — վերահսկողութիւնը կը վերաբերի օտարկանութեան, հայ եկեղեցւոյն ժողովրդագետին առննթերակացութեամբ: —

Քիչ դեր չխաղացին Եղիսաբեթուպոլսոյ քաղաքային վարչութիւնն, ինչպէս նաեւ եկեղեցականը ու ժողովուրդն՝ իրենց եռանդուն ազգասիրութեան ցոյցովն, երբ իբր երեսուն, երեսունութ հինգ տարի յառաջ (1860 — 1877) Լուքիչի՝ Հայաքաղքի ժողովրդագետին առաջնորդութեամբ՝ բոլոր Գրանսիրուանից ազգայինները միացած վաղամեծիկ հայ եպիսկոպոսութեան վերանորոգութեանը համար, ազգային գործունէութեան գոյքը բացին:

Եղիսաբեթուպոլսոյնցին՝ — որ նոյն միջոցին ուրիշ կերպ կը մտածէին, կը խօսէին ու կը գործէին — Ներսէյի եւ մեկալ հայ քաղաքացիներ միացած Կունգարից կրօնի եւ համակրութեան պաշտնէին զօրաւոր եւ շատ ազդու պատճառարանութիւններով լեցուն աղբնոստի մը մատուցին, որպէս զի նորէն շնորհալի իրենց ԺԻ. դարուն մէջ մեռած հայ եպիսկոպոսութիւնը:

Աղբնոստիքը՝ պատմութեան եւ քաղաքային իրաւաց վրայ հիմնուած պատճառներով ցուցնել ուղեց որ Գրանսիրուանից մէջ ապրող ազգային իրաւունք ունին աւայս, որ հայ եպիսկոպոս ունենան . . . Ասով՝ չէ թէ նոր ազգութիւն մը կ'ուզեն կանգնել կ'ընեն, հապա միայն մեր հին — հաղարամեայ — ծէսն ու արարողութիւնն անվճար պահել: — Թէ արդէն ունեցած են ճովուպատ մը երբ Գրանսիրուանիս անցան. եւ միայն վերջին տեղապահին մահուանէն ետեւ, առժամանակեայ կերպով յանձնուեցան լատին եպիսկոպոսին ղեկայ են

ասոր կայսերաց առանձնաշնորհութեանց պատճեններն, որոնք ըլլալի հայ եպիսկոպոսին հասցիլ ալ որոշած են: Աս թղթերը՝ կը յանձնեն լատին եպիսկոպոսին, որ հոգ տանի, որ հայ ծեսն անթերի մնայ Հայոց մէջ . . . : Գրանսիրութանից լատին եպիսկոպոսին չարեւեցաւ երբեք իրաւունք հայ եկեղեցւոյն վրայ . . . : Երբ — կ'ըսէ աղերսագիրը — մերձակայ ժամանակները՝ շատ մը յունածես եպիսկոպոսութիւններ կանգնուեցան, իր յուսայիք թէ մեր վաղեմի ու երբեք չջնջուած հոյ եպիսկոպոսութիւնն ալ պիտի վերականգնուի: — Ազգայինը՝ թէպէտ բացարձակ իշխանութեան (absolutisme) ասեն կրային եպիսկոպոս ընդունիլ, սակայն չուզեցին: — Աս հին եկեղեցւոյն սահմանադրութեան փճացըներուն առջեւ առնուլը մեր ամենասուրբ պարտքն է: Բացարձակ սահմանութիւնը՝ կը սրբացնէ իրաւունքը, զոր կ'ուզեն անմիաս մեր թոռներուն հասցնել . . . : Աս բանս ան աստի միայն կարելի է, երբ հայ եպիսկոպոսութիւնը կը վերականգնուի: Առանց ասոր՝ հայ եկեղեցւոյն վրայ, կործանուած կը սպասուի . . . : — Լատին եպիսկոպոսը՝ մեր լեզուն չհասկնալով եւ մեր ծէսը չգիտնալով, զատ զատ եկեղեցիներուն մէջ ծիսի միակերպութիւնը չի կրնար պահել . . . : Չկայ եկեղեցական առաջնորդ մը, որ քահանաներ ձեռնադրէ. ու հարկ է, որ ասոր չուզուի . . . : Ախննա, երթան ձեռնադրուելու համար . . . : Աւելի ցաւալին ու փառագաւորն ան է, որ ազգայինը՝ իրենց սկզբնական քաղաքներէն օր աւուր վրայ գաղթելով՝ իրենց ծէսը կը կորսնցնեն: Եւ այսօրու օրս, գոնէ այնչափ լատինածես հայ կայ, որչափ հայածես: Ասոր վերջն ան է, որ հայ ծէսը, լատինականին մէջ պիտի ձուլուի . . . : Աս բանիս առջեւն առնելու համար պարտքերն իս է ամեն միջոց բանեցնելու . . . : Որոշ հասութի իրաւունք ունի ազգն, որպէս զի եպիսկոպոս կարենայ պահել իր հեղինակութիւնը . . . : Աերջապէս՝ թէ չունգարիպի զանգառ տեղերը բնակող հայերն ալ առնուին հայ եպիսկոպոսութեան մէջ: Ասոր համար հարկաւոր է խառն ժողովք մը հայ ու լատին եկեղեցականներէ ու աշխարհականներէ. եւ այլն եւ այլն:

Կարեւոր կը համարիմ այս աղերսագրին հայերեն թարգմանութիւնն իր ամբողջութեամբն ընթերցողաց առջեւ դնել: Ահա առիկ:

“Մեծապատիւ հռոմեարական թագաւորական կրօնի եւ համակրութեան պաշտօնարան:

հորին կայսերական եւ առաքելական վեհափառութենէն վերականգնուած սահմանադրութիւն՝ հռոմեարական տէրութեան մէջ եղած ամէն կրօնի եւ եկեղեցական կուսակցութեան իրաւունքներն ապահովուց: Աս բախտաւոր վիճակն մէջ, չկայ ամենեւին արգելք մը, որ զանոնք մեր յատուկ օգտին չգործածելով մեր գործառնութեանց մէջ ազատ կարգադրութիւն ընել չկարենանք — առանց ուրիշ կրօնի եւ եկեղեցական կուսակցութեան՝ անոր մէջ խառնուիլ կարենալու: 1848ի օրինաց յօդուածն ալ, քանի մը կրօնական կուսակցութիւն իրենց վաղեմի ստորակարգեալ վիճակէն ազատելով եւ անոնց՝ հաւասար իրաւունք ունենալուն նկատմամբ աւելի մանրամասնաբար կարգադրութիւն ընելով, ապահովապէս կրնան սպասուի, որ իրենց օրինաւոր փափկքը կատարուի: — Միայն հայազգի ուղղափառ հաւատացեալները պէտք է որ այն խնդրահալ գրիցը համբերեն, որ միայն իրենք զգուշացնելով տէրութեան մէջ՝ ան բանէն, որ չկարենան յատուկ եկեղեցական իշխանութեաններէ կարգադրել եւ վարել իրենց յատուկ գործքերը: Միայն իրենք ըլլան, ան վիճակն մէջ՝ որ մէկալ ամէն կրօններու եւ եկեղեցական կուսակցութեանց իրաւունքներուն եւ բարեգործութիւններուն, չէ թէ մասնակից ըլլալ, հապա պարզապէս փափաքիլ կարենան:

Աս այսպէս ըլլալով ալ կը յուսանք, որ ազատ, սահմանադրութեան սկզբանցն ու օրինացն օգուցն համեմատ, մղել ալ պիտի շնորհուի — ան, զոր ոչ ոք — եւ ոչ մէկ եկեղեցական կուսակցութեան նկատմամբ տարակուսանաց տակ ձգելու բաղձաց երբեք. — զոր ընդունելու մենք ալ իրաւունք ունինք: — Աս ստիկալ է, ատեն մը Գրանսիրութեան մէջ կանգուն կեցած հայ եպիսկոպոսութեան վերանորոգութիւնը:

Առտի խորին մեծարանք կը համարած կինք ամենապատիւ հռոմեարական թագաւորական կրօնի եւ համակրութեան պաշտօնարանին գիմելու եւ խնդրելու, որ բարեհաճի իր ազգու միջնորդութեամբը՝ նորին կայսերական թագաւորական առաքելական վեհափառութեան եւ միանգամայն տէրութեան երեսիտխանաց ժողովին առջեւ՝ հայ եպիսկոպոսութեան հասութի նկատմամբ, օրինաց ծրագիր մը դնելու: — Մեր պատաճառները կը համարձակինք յաջորդներու մէջ բովանդակելու:

Ա. Գրանսիրականից մէջ՝ հայերն ունեցած են իրենց յատուկ եպիսկոպոսութիւնն՝ երբ

1672ին Մորաավայեն, Միքայել Աբաֆի Ա.ին աստեմ ներս եկան: Իրենց յատուկ եպիսկոպոսին առաջնորդութեամբ միացան Հռոմայ եկեղեցւոյն հետ: Եւ միայն վերջին եպիսկոպոսական տեղապահին, Վերդիէսգային մահուանէն ետեւ — որովհետեւ այն աստեման իշխանապետին ձեռքը՝ եպիսկոպոս մը ըստիւելու քովէ քով եկած ազգային կաթողիկէ ժողովքին անդամներն՝ ընտրուելի եպիսկոպոսին անձին վրայ չկրցան միաբանիլ, — եւ ասոր հետեւութեամբ՝ երբ հաստացեալք առանց հովուապետի մնացին — յանձնուեցան առ ժամանակեայ կերպով, Գրանսիլուանիոյ լատին եպիսկոպոսին, որ Հայերէ կառավարէ:

Աս առժամանակեայ կարգադրութեան վկայ են, անմահ Սիշատական արժանի պարոյն Զ.ի եւ Մարիամ Թերեզիայի ձեռքը կերպի եւ Եղիսաբեթուկոյցոյ հասարակութեանց տրուած առանձնաշնորհութեանց թղթերը: Ասոնց մէջ՝ ըստ մասին, որոշ կերպով կը խոտաացուի ըլլալի հայ եպիսկոպոսին անուանումը, եւ անոր անձին տրուելի քանի մը հասցեթի ալ կ'որոշուի — ըստ մասին հրահանգներ կը տրուին Գրանսիլուանիոյ լատին եպիսկոպոսին, որ հոգ առնի թէ հայ ծէսը, ամէն բանի մէջ՝ առանց փոփոխութեան պահպանուի եւ մնայ ազգայնոց մէջ: — Ասիկայ կը տեսնուի հոս ներօրհանէն: — Ասկից յայտնապէս կը տեսնուի, որ ազգայններուն՝ լատինաձէ եպիսկոպոսին վարչութեանը տակ գրուիլը՝ պարզապէս առժամանակեայ կարգադրութիւն մըն է եղեր:

Բայց ասոր առժամանակեայ ըլլալը կը ցուցնէ ան պարզան ալ, որ Հռոմայ առաքելական սուրբ աթոռը՝ Գրանսիլուանիոյ հայ եպիսկոպոսութեան պարտաւորութեանը ժամանակ, հոգ տարաւ, որ ազգայնոց հոգւոյ կարօտութիւնները լեցունէ: Իրենց համար քահանաներ կրթից՝ Հռոմայ հաւատոյ տարածման ընկերութեան վարժարանին մէջ: Եւ հաւատոյ տարածման ժողովին ձամբողն՝ անմիջորդական գործադրից իր իրաւունքը, Գրանսիլուանիոյ հայ եկեղեցւոյն վրայ: — Գրանսիլուանիոյ լատինաձէս ուղղափառ եպիսկոպոսութեան երբեք չարուեցաւ իրաւունքը՝ վերին իշխանութիւն ունենալու հայ եկեղեցւոյն վրայ: Ասանկէ իշխանութեան վրայք եղած արձանագիր մը, պատճէն մը՝ մէկը չի կրնար ցուցնել: — Ըստ հետեւորդի Հռոմայ սուրբ գահն իրեն վերապահեց, Գրանսիլուանիոյ հայ եպիսկոպոսութեան — տեղութեան հաւանութեամբը տանողով —, երբ որ ըլլայ՝ թող ըլլայ — վերականգնուի:

Ասանկէ նպաստաւոր նախահոգատարութիւններէն ետեւ հայ եպիսկոպոսութեան նորէն կանգնուելուն միջեւ հիմակ չարազդիլը՝ ցաւալի զգացում մը կը յարուցանէ մեր մէջը: Որովհետեւ մուսուլման կու գան ան դժբախտ պարագաներ, որոնք՝ հայածէս հոռիական հաւատացեալները՝ միւսուսան քակտմանը մէջ տառին, եւ որոնց պատճառաւ եպիսկոպոսութեան վերանորոգութեանը նիւթին նկատմամբ քայլեր ընելու մէջ միանալ չկարենալով, առիթ տրուեցաւ Գրանսիլուանիոյ լատինաձէս եպիսկոպոսութեան, որ հայ հոռիական կաթողիկէսոց վրայ առժամանակեայ հոգատարութեան պարտականութիւնն՝ իրաւունքի փոխուի եւ ջանացուի՝ որ առժամանակեայ պաշտօնը՝ մշտատեւութեան դառնայ:

Բայց մենք կը յուսանք, որ ժամանակն եկած է, թէ՛ երբ տեղութեան մէջ, մերձակայ աստեմները, շատ մը՝ միջեւ հիմակ չեղած յուսածէս եպիսկոպոսութիւն հիմնուեցաւ ու կանգնուեցաւ, մեզի՝ հայածէս կաթողիկէական հաւատացեալներուն ալ, մեր վարդապետ, իրօք եղած, երբեք չընչուած եպիսկոպոսութեան վերականգնումն ալ, օրինաւոր իրաւանց հիման վրայ կարենանք խնդրել ու սպասել: — Այո, ժամանակն եկած է, կ'ըսենք, որովհետեւ արդեօք յարմարագոյն պարագաներու մէջ կրցած կ'ըլլայինք իշխանութիւնէն խնդրել, այն միջոցին, երբ որ ի վիճակի էինք եւ կրնայինք ամէն խնդրուածքին կատարումը յուսալ՝ սահմանադրութեան կախակայութեան միջոցին: — Սակայն աս ձամբով, հայածէս ուղղափառ քաղաքացիներն — իրրեւ սահմանադրութեան զգած մամբ զգացեալ հայրենակիցներ — երջանկանալ ու սահմանադրութեան դէմ եղած եւ հայրենասիրութեան պարտաւորութեանը հետ ընդդիմացող ձամբով — թէեւ իրաւամբ — եպիսկոպոս վաստակիլ չուզեցինք: Վասն զի ան հաւասարը կը ջերմացնէ մեր ամենուր տրտնք թէ սահմանադրական հոռիականութեամբ պարտական պաշտօնարանը՝ սուրբ պարտաւորութիւն պիտի համարի, ու պիտի բարեհաճի մեր աղաչանքը՝ նորին վեհապառուութեան հայրական գթութիւնէն ընդունուելու:

(Էդարնա-Կիւն)

ՅՈՎՀ. ՄԵՆՇԻՆ

